
"Szkoła polska w socjologii"

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 22/2, 242-243

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Poszuka recenzji, jakie o niej pisano. Po cóż jest bowiem recenzent, jeżeli nie po to, aby ułatwić czytelnikowi zrozumienie naukowej wartości książki recenzowanej?

Z książki Baumana została opublikowana — między innymi — recenzja w „Studiach Socjologicznych” (nr 3/1967).

„Studia Socjologiczne” — to czasopismo naukowe wydawane przez Instytut Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk. Redaktorem tego czasopisma jest sam Bauman, autor książki. Czy może więc być lepsze, bardziej kompetentne źródło informacji o tej książce? W „Studiach Socjologicznych” znajdzie czytelnik recenzję tej książki pióra dwóch autorów: J. Goćkowskiego i B. Jałowickiego.

Czytamy w tej recenzji o książce Baumana:

„Autor nie tworzy nowego mitu naukowego, a jedynie konstruuje nową wariację jednego z odwiecznych wątków mitycznych w socjologii. Pole wątków mitycznych jest ograniczone. Rzadko pojawiają się kompozytorzy artykułujący jako pierwsi nowe mity. Historia myśli poświęconej społeczeństwu i kulturze ujawnia przerażająco jasno i wyraźnie, że wciąż istnieje czas teraźniejszy. Tak jak w mieście. Szereg podstawowych mitów nie jest liczny. Skoro tak, to wypada sensownie punktować wszelkie interesujące i odznaczające się ekspresją czynną wariacje owych mitów. Pisząc swą książkę, nie dokonał Zygmunt Bauman niczego nowego w antropologicznym wymiarze. Natomiast napisał interesujący, pomysłowy, pobudzający do wielokierunkowych refleksji wariant mitu o dualistycznej fenomenologii świata. W tym sensie jest ta książka cennym głosem w dyskusji, która wciąż trwa. To, co książka *Kultura i społeczeństwo* dodaje do wciąż teraźniejszej [...] debaty, to jedynie nowy sposób porządkowania i nazywania rzeczy, ale już to jest sukcesem. Możliwy jest nieskończony szereg strukturalizacji mitu podstawowego [...] Omawianą książkę z pewnością wypada zaliczyć do czynników, które samym swym istnieniem przeciwdziałają obcej i wrogiej humanistyce jednoznaczności i jednowymiarowości” (str. 264).

„Wariant mitu o dualistycznej fenomenologii świata” czyli „strukturalizacja mitu podstawowego”. Czy nie rozumiałe?

Jeżeli się odrzuci podejrzenie, że ta „naukowa” recenzja z książki Baumana — przez Baumana zaakceptowana do druku w piśmie przez niego redagowanym — to są kpiny z czytelnika, to trzeba będzie przyznać, że zarówno „naukowe” książki o kulturze i społeczeństwie, jak i „naukowe” recenzje z tego zakresu są naprawdę bardzo trudne, jeżeli w ogóle rozumiałe.

«SZKOŁA POLSKA W SOCJOLOGII»

„Szkoła polska w socjologii”. Pod takim tytułem tygodnik „Kultura” (9 czerwca 1968) wydrukował fragmenty artykułu Franciszka Jakubczaka pt. „W trzydziestolecie «Młodego pokolenia chłopów»”, opublikowanego w „Życiu Literackim”. W wymienionym numerze „Kultury” czytamy:

O socjologii polskiej mówiło się ostatnio — jak wiadomo — i dużo, i burzliwie. Zachodzą w tej dyscyplinie zmiany nie tylko kadrowe. Zachodzą również zmiany orientacji, problematyki, metody. Ale błędem byłoby mniemanie, że wszystko trzeba tu rozpoczynać od nowa. Socjologia w Polsce ma piękny dorobek, a nawet więcej — już ukształtowane indywidualne oblicze. Te osiągnięcia i tradycje dziś zwłaszcza warto szerzej ukazywać. Są one czynnikiem naukowej stabilizacji oraz zachętą do kontynuowania pracy potrzebnej, cennej, oryginalnej.

Dlatego dobrze się stało, że na łamach „Życia Literackiego” Franciszek Jakubczak przypomniał jedno z fundamentalnych dzieł naszej socjologii. Mianowicie *Młode pokolenie chłopów* opracowane i wydane ongiś przez profesora Józefa Chałasińskiego. O dziele tym tak m. in. pisze autor: „Trzydziesta rocznica wydania *Młodego pokolenia chłopów* przez ówczesny Państwowy Instytut Kultury Wsi zbiegła się z 50-leciem socjologii polskiej i półwieczem instytucji pamiętnikarstwa konkursowego robotników, chłopów i inteligencji. Zainspirowana przez socjologów instytucja pamiętnikarstwa ludzi pracy w Polsce i nawiązujące do pamiętników opracowania naukowe — głównie z kręgu szkół naukowych Znanieckiego i Krzywickiego — należą do najbardziej demokratycznych tradycji półwiecza naszej socjologii. Przeszło 400 zbiorów takich pamiętników stwarza też dla naszej socjologii niepowtarzalną szansę podjęcia najbardziej żywotnych problemów związanych z praktyką społeczną budownictwa socjalistycznego, jak też wyrazistego wyodrębnienia polskiej szkoły socjologicznej [...] *Młode pokolenie chłopów* znalazło bezpośrednią kontynuację w warunkach Polski Ludowej dzięki konkursowi na pamiętniki młodego pokolenia wsi z 1961/62 roku. Konkurs ten przyniósł rekordowy plon 5500 prac. Ich łączna objętość sięga 100 000 stron maszynopisu [...] Dla naukowego opracowania całego plonu konkursu i przygotowania 10-tomowego wydania powołana została w obrębie Polskiej Akademii Nauk odrębna Komisja Badań nad Pamiętnikarstwem. Serię pamiętników i studiów naukowych *Młode pokolenie wsi Polski Ludowej* zapoczątkował tom *Awans pokolenia*. Ukazał się on 22 lipca 1964 roku — na 20-lecie Polski Ludowej”. Trudno mi obszerniej relacjonować zawartość artykułu Jakubczaka. Zachęcam jednak do uważnej lektury całości. Znajdzie tu czytelnik nie tylko dokładniejszą charakterystykę *Młodego pokolenia chłopów* oraz jego aktualnej kontynuacji — *Młodego pokolenia wsi Polski Ludowej*. Znajdzie tu również wiarygodną informację dotyczącą ogólniejszego stanu polskiej socjologii.

KRYTYKA SOCJOLOGICZNEJ PRACY HABILITACYJNEJ

Dr Bogdan Moliński opublikował w tygodniku „Kierunki” (23 czerwca 1968) artykuł pt. „Między apteką a brzegiem pucharu”, będący krytyką pracy habilitacyjnej, na podstawie której jej autorka uzyskała na Uniwersytecie Łódzkim stopień naukowy docenta socjologii. Artykuł przedrukowujemy tutaj w całości.

Uniwersytet Łódzki ozdobił ostatnio polską socjologię nowym samodzielnym pracownikiem naukowym w stopniu docenta, przyjmując jako podstawę habilitacji pracę firmowaną przez Instytut Filozofii i Socjologii PAN, a wydaną kilkanaście miesięcy wcześniej przez Zakład Narodowy im. Ossolińskich*. Samą edycję tej pracy można byłoby pominąć litościowym milczeniem, gdyby właśnie nie fakt, że uznana ona została za dzieło spełniające wymagania przewodu habilitacyjnego. Przyjrzyjmy się więc temu dziełu.

Oto w książce pod tym tytułem, w swym pełnym brzmieniu fascynującym — *Farmaceuci w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Studium socjologiczne*

* S. Dziecińska - Machnikowska, *Farmaceuci w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Studium socjologiczne o feminizacji i pozycji społecznej zawodu*, Instytut Filozofii i Socjologii PAN, Zakład Badań Socjologicznych. Seria: Z Badań Klasy Robotniczej i Inteligencji, t. XXIII, Zakład Nar. im. Ossolińskich, Wrocław — Warszawa — Kraków 1966, str. 223, cena zł 38.